

TOLLETATEN
Postboks 2103 Vika
0125 OSLO

Trondheim, 11.12.2025

Deres ref.:
20/56445-10

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/14854

Saksbehandler:
Marit Doseth

Søknad om forlengelse av tillatelse for Tolletaten til motorferdsel i verneområder

Vi viser til vårt vedtak 08.04.2020 hvor Tolletaten ble gitt tillatelse til motorisert ferdsel med snøscooter knyttet til grensekontroll i verneområder ut 2020. Det vises også til våre senere forlengelser av tillatelsen datert 05.01.2021, 24.01.2022, sist vårt vedtak datert 11.12.2023 hvor tillatelsen ble forlenget ut 2025.

I brev av 26.09.2025 søker Tolletaten på nytt om forlengelse av tidligere gitt dispensasjon.

Sakens bakgrunn

Tolletaten opplyser at en av etatens kjerneoppgaver er å føre kontroll med vareførselen til og fra Norge. Muligheten til å utføre fysisk kontroll er av avgjørende betydning for å løse denne oppgaven. Tolletaten er kjent med at det foregår ulovlig vareførsel i utmarksområder utenom det grensekryssende veinettet. For å sikre effektiv kontroll i slike områder vil Tolletaten i en del situasjoner ha behov for å benytte motoriserte kjøretøy som snøscootere.

Behovet for motorisert ferdsel i veiløse utmarksområder ble aktualisert i forbindelse med koronapandemien, der Tolletaten utførte bistandsoppgaver for politiet knyttet til etterlevelse av smittevernsregelverket. Tolletaten har imidlertid også behov for motorferdsel i utmark for å løse samfunnsoppdraget knyttet til grensekontroll av vareførselen. Dagens regelverk er til hinder for motorferdsel i utmarksområder som er regulert som nasjonalpark eller andre verneområder.

Tolletatens behov vil i første rekke være aktuelt om vinteren når snøen har lagt seg og det er mulig å ta seg frem med snøscooter i områder der motorisert ferdsel ellers er vanskelig, men behovet vil være situasjonsavhengig og omfanget vil ikke innebære stor belastning i de ulike verneområdene.

Tolletaten ønsket i utgangspunktet en generell tillatelse til motorferdsel i grensenære verneområder, subsidiært en midlertidig tillatelse som forlenges på samme vilkår.

Miljødirektoratet ga en generell dispensasjon for nærmere angitte verneområder i vedtak 08.04.2020. Miljødirektoratet la til grunn at det er av vesentlig samfunnsmessig betydning at Tolletaten fikk anledning til motorisert ferdsel i en ekstraordinær situasjon hvor det var behov for utvidet grensekontroll utenom grenseovergangene, og anså på denne bakgrunn at naturmangfoldloven § 48 ga hjemmel for dispensasjon. I vedtak 05.01.2021, 24.01.2022 og 11.12.2023 ble den generelle dispensasjonen forlenget, vår siste tillatelse ble gjort gjeldende ut 2025.

Miljødirektoratets vurdering

Motorferdsel i utmark er generelt regulert i motorferdselloven. Utgangspunktet i lovens § 3 er at motorferdsel i utmark og vassdrag ikke er tillatt med mindre det følger direkte av loven eller av vedtak med hjemmel i loven.

Motorferdsellovens § 4 gjør unntak fra forbudet for politi-, ambulanse- og redningstjeneste og oppsyns- og tilsynstjeneste etablert med hjemmel i lov. Tolletaten er ikke nevnt spesielt i bestemmelsen, og heller ikke i forarbeidene til loven. Det er likevel antatt at tolletatens oppgaver faller inn under unntaket for tilsynstjeneste med hjemmel i lov. Miljødirektoratet legger derfor til grunn at Tolletaten som utgangspunkt har et generelt unntak for motorferdsel i utmark.

I verneområder følger forbudet mot motorferdsel av den enkelte verneforskrift. Et generelt unntak for Tolletaten til motorferdsel i grensenære verneområder krever forskriftsendring. Miljødirektoratet ser at det kan være behov for et slikt unntak i grensenære verneområder, og vil vurdere behov for endringer i aktuelle områder i forbindelse med oppdrag om endring av verneforskrifter for regulering av sykling og organisert ferdsel. Eventuelle endringer i vernebestemmelsene vil ta noe tid. Miljødirektoratet ser derfor behov for forlengelse av tidligere dispensasjon til motorferdsel i verneområder.

Dispensasjon fra motorferdselsforbudet i aktuelle verneområder

Etter naturmangfoldloven § 48 første ledd kan forvaltningsmyndigheten gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Miljødirektoratet viser til vurderinger gjort i vedtaket av 08.04.2020. I grensenære verneområder vil det variere mellom de ulike verneforskriftene om Tolletaten har adgang til å kjøre uten krav om særskilt tillatelse. I noen verneområder er gjort direkte unntak for motorisert ferdsel i forbindelse med tollvirksomhet. I andre verneområder gjelder ikke unntaket tollvirksomhet, men militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet. Samtidig vil mange av de hensynene som gjelder for politivirksomhet også gjøre seg gjeldende for virksomheten som Tolletaten utfører. Dette er oppgaver som det er av stor samfunnsmessig betydning å kunne gjennomføre uhindret.

Miljødirektoratet la i vedtaket 08.04.2020 til grunn at det er av vesentlig samfunnsmessig betydning at Tolletaten får anledning til motorisert ferdsel i en ekstraordinær situasjon hvor det er behov for utvidet grensekontroll utenom grenseovergangene. Miljødirektoratet ser at disse hensynene fortsatt gjør seg gjeldende, og finner å kunne forlenge den tidligere gitte tillatelsen.

Tillatelsen er vurdert generelt etter naturmangfoldloven § 48 for alle verneområder. I tilfeller der verneforskriften gir særskilt tillatelse til motorferdsel for tollvirksomhet er denne tillatelsen overflødig. Tillatelsen gjelder for de tilfeller der det ikke følger direkte av verneforskriften at motorferdsel for tollvirksomhet er tillatt. Miljødirektoratet ser at det kan være hensiktsmessig med en viss varighet på tillatelsen og forlenger tillatelsen ut 2027.

Vedtak

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 forlenges den midlertidige tillatelsen fra 08.04.2020 til motorferdsel i de nærmere angitte verneområdene som fremgår av vedtaket på samme vilkår. Tillatelsen gjelder ut 2027.

Vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet innen 3 uker fra mottakelse av dette brevet, jf. forvaltningsloven § 28 og 29. En eventuell klage skal sendes til Miljødirektoratet for forberedende klagebehandling, jf. forvaltningsloven § 32.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Terje Qvam
seksjonsleder

Marit Doseth
seniorrådgiver

Fra: Bjorn Age Jenssen[baaj@npkl.no]

Sendt: 12.01.2026 16:18:26

Til: Postmottak SFTL;Postmottak SFIN;Tødås, Tore;Berger, Marit Sophie;Slettom, Lars[sftlpost@statsforvalteren.no;sfinpost@statsforvalteren.no;tore.todas@statsforvalteren.no;marit.berger@statsforvalteren.no;lars.slettom@statsforvalteren.no]

Tittel: Til orientering: Statlig investering i egen merkevare - «Norges nasjonalparker»

Til

Verneområdestyret for

Blåfjella, Skjækerfjella og Lierne nasjonalpark

Breheimen nasjonalpark

Børgefjell Nasjonalpark

Dovrefjell nasjonalpark

Femundsmarka og Gutulia nasjonalpark

Forollhogna nasjonalpark

Fulufjellet nasjonalpark

Jotunheimen nasjonalpark og Utladalen landskapsvernområde

Langsua nasjonalpark

Reinheimen nasjonalpark

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde

Skarvan og Roltdalen og Sylan nasjonalpark

Sølen landskapsvernområde

Trollheimen landskapsvernområde

Finn vedlagt:

- Statlig investering i egen merkevare – «Norges nasjonalparker»
- Statlig kompensasjon for store verneområder
- Behov for styrking av tiltaksmidler

Årsmøtet i Norges nasjonalparkkommuner behandlet følgende sak fra medlemmene 5. juni 2025:

Kommunene med areal i nasjonalparkene Blåfjella-Skjækerfjella, Børgefjell, Femundsmarka, Forollhogna, Gutulia, Lierne, Skarvan og Roltdalen samt landskapsvernområdene Skardsfjella, Hyllingsdalen, Sylan og Trollheimen har sendt dokumentet «Statlig kompensasjon for store verneområder», datert 9. april 2025, til KLD, KDD, NFD og LMD. Kommunene ønsker at årsmøtet gir sin støtte til innholdet i dokumentet og gir dette tilkjenne overfor de samme departementer.

Vedtak:

Årsmøtet gir enstemmig styret fullmakt til å lage et eget dokument med grunnlag i dokumentet fra medlemmene, samt innspillene fra Årsmøtet, og sende det til nevnte departementer.

Dokumentet «Statlig investering i egen merkevare – Norges nasjonalparker» er dokumentet årsmøtet ga styret fullmakt til å sende. Det ble først sendt de nevnte departementer 8. januar. Årsaken er at styret vedtok å vente til etter stortingsvalget og statsbudsjettsforhandlingene.

Vedlagte «Statlig kompensasjon for store verneområder» er grunnlaget for «Statlig kompensasjon for store verneområder».
«Behov for styrking av tiltaksmidler» er et initiativ fra nasjonalparkstyrene i Innlandet, til orientering for medlemmene i verneområdestyrene.

Med vennlig hilsen
Bjørn Åge Jenssen
daglig leder

**Norges
nasjonalparkkommuner**

Adresse: Postboks 7, 2351 NES PÅ HEDMARKEN
Telefon: 61 21 12 00
Mobil: 974 22 461
E-post: post@npkl.no
www.nasjonalparkkommuner.no

**Norges
nasjonalparkkommuner**

Besøksadresse
Botten Hansens gate 9
2670 Otta

Postadresse
Botten Hansens gate 9
2670 Otta

Kontakt
Sentral +47 61 21 12 00
Direkte +47 974 224 61
post@npkl.no
Organisasjonsnummer 914 889 375

Klima- og miljødepartementet
att. klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Dato 8. Januar 2026

Statlig investering i egen merkevare – «Norges nasjonalparker»

Norge har gjennom Naturavtalen forpliktet seg til å bevare minst tretti prosent av både landarealet, ferskvannskosystemene og havområdene innen 2030. Dette er et nasjonalt ansvar som i stor grad bæres av distriktskommunene.

Disse kommunene forvalter verdifulle areal, og har gjennom generasjoner holdt naturen i hevd – noe som nettopp har muliggjort vern. Det er på tide at staten anerkjenner denne innsatsen – og kompenserer rettferdig for nasjonale verneinteresser.

Norges nasjonalparkkommuner ber regjeringen innføre en statlig kompensasjonsordning for kommuner som huser verneområder. Ordningen kan:

- Beregnes ut fra andel vernet areal (prosent eller km²).
- Ha form av en "vern-skatt" eller eiendomsskatt-erstatning fra staten, sammenlignbar med ordninger for havbruk, vannkraft og vind.
- Knyttes direkte til oppnåelse av tretti prosent-målet i Naturavtalen, med tilleggskompensasjon for innsats og måloppnåelse.
- Øremerkes tiltak som styrker bo- og etableringsattraktivitet, næringsutvikling og forvaltning.

Norges nasjonalparkkommuner er en forening med 41 medlemmer, alle kommuner med status som nasjonalparkkommune. Nasjonalparkkommunene har forpliktet seg til strenge kriterier for å bidra til den beste forvaltning av nasjonalparkene våre. For at det skal la seg gjøre er det nødvendig at staten bidrar i større grad enn det som er tilfellet i dag.

1. Et nasjonalt ansvar må ha nasjonal kostnadsdeling

Kommuner som pålegges omfattende vern, må få kompensert for tapte utviklingsmuligheter. Dette er i tråd med prinsippet om at fellesskapets gevinster ikke skal bæres av enkeltkommuner alene.

2. Vern er en investering i naturkapital og bør verdsettes som det

Akkurat som kraftproduksjon og havbruk gir lokale inntekter gjennom konsesjonskraft og eiendomsskatt, bør naturvern gi reell lokal bred verdiskaping.

3. Det trengs tillit og legitimitet for å nå tretti prosent-målet.

Kommunenes aksept for videre vern avhenger av at det finnes muligheter for utvikling. Økonomiske insentiver vil gi større handlingsrom, styrket attraktivitet og mindre konflikt.

4. De fleste kommuner med arealvern er i sentralitetsklasse 5 og 6 og har store utfordringer. Disse trenger hjelp til utvikling, ikke begrensninger. Kommuner med verneområder har et stort utviklingspotensial som bør utnyttes bedre.

5. Økonomisk, sosial, kulturell og miljømessig verdiskaping er verdiskapingsformer som skal virke sammen og forsterke hverandre. Det er mulig, men da må staten investere i det.

Verneområder trekker til seg besøkende, både turister og friluftslivsutøvere. Antallet øker, og med det behovet for forebygging av uønskede effekter. Infrastruktur må styrkes og styring av ferdsel kanaliseres. Kommunene klarer ikke dette alene.

6. Statlige arbeidsplasser og kompetanse må følge vernet

Kunnskap, kompetanse og forvaltning bør lokaliseres og forankres nær verneområdene, ikke sentraliseres. Dette styrker både lokalsamfunn og kvaliteten på forvaltningen.

En statlig kompensasjonsordning vil være:

- Et kraftfullt virkemiddel for at Norge innfrir mål og forventninger i Naturavtalen
- Et rettferdig og nødvendig distriktpolitisk tiltak
- En investering i lokalt eierskap til framtidens naturpolitikk og samfunnsutvikling i distriktene

Norges nasjonalparkkommuner ber Klima- og miljødepartementet støtte initiativet ved å:

1. Be regjeringen utrede og innføre en statlig kompensasjonsordning for vernekommuner.
2. Knytte ordningen til Norges forpliktelser i Naturavtalen.
3. Sikre at ordningen gir rom for lokal utvikling, naturforvaltning og bred verdiskaping.
4. Bidra til det tverrdepartementale og sektorovergripende samarbeidet som er nødvendig for å løse utfordringene, ref. Riksrevisjons kritikk om mangel på tverrdepartementalt samarbeid om klimautfordringene.

Med vennlig hilsen

Ellen Schjølberg
styreleder

Statlig kompensasjon for store verneområder.

Midt-Norge 09.04.25

Vi ber regjeringen om å utarbeide en statlig ordning med økonomisk kompensasjon til kommuner som er vertskap for store verneområder.

Ordningen kan eksempelvis innrettes i form av eiendomsskatt til vertskommuner for verneområdene, og som kan beregnes ut fra den enkelte kommunes prosentvise verneareal eller pr km². En slik ordning kan også kobles til naturavtalens 30%- mål, med tilleggskompensasjon til tiltak for å nå målet, og som en premiering hvis målet nås.

Begrunnelse:

Store arealer i Norsk natur er underlagt vern. Gjennom Naturavtalen er Norge internasjonalt forpliktet til å nå fastsatte vernemål. Dette er et nasjonalt ansvar som i dag hovedsakelig hviler på Norske utmarkskommuners skuldre.

Norges Nasjonalparker og andre verneområder er de samme arealene som gjennom tidene har vært svært viktig for beitebruk og andre næringer, for jakt, fiske, sanking og rekreasjon for lokalbefolkning og besøkende. Gjennom alder tids bruk er store deler av disse områdene forvaltet på en slik måte at de fremstår som uberørt natur. Vern av disse områdene medfører endringer med både positive og negative konsekvenser. Vi vil belyse hvordan positive sidene kan styrkes ytterligere og hvordan de negative kan snus i positiv retning på flere områder.

Vern er investering i fremtidig naturkapital og klimagevinst, men legger også begrensninger på bruk og utviklingsmuligheter for lokalt næringsliv, ferdsel og tiltak som tidligere var mulig. Verneområder kan øke attraktivitet for turisme og naturopplevelser, men er pr i dag ikke i nærheten av å kompensere for vernets begrensning i kommersiell aktivitet eller attraktivitet for bosetting.

For mange er det nettopp bruk av disse områdene som gjør at folk ønsker å bosette seg eller bli boende Norske utmarkskommuner. Begrensning i bruksmuligheter betyr redusert attraktivitet for bosetting og næringsetablering, og behovet er stort for mottiltak som kan gjenopprette bo- og investeringslyst og økt tilflytting. Det er stor vilje til å sette i verk tiltak som kan løfte attraktivitet på disse områdene, men marginal kommuneøkonomi begrenser kommunenes handlingsrom.

Norske utmarkskommuner mener:

1. Vern av natur er et nasjonalt fellesansvar som i all hovedsak bæres på Norske kommuners skuldre. Begrensninger for næringsutvikling, ferdsel og utbygging som følge av vern ser vi på som et nasjonalt ansvar som må kompenseres.

2. Vern er investering i framtidens klimaavtrykk og må ses som en naturkapital som bør kompenseres på lik linje med eksempelvis havbruk, kraftutbygging og annen næringsvirksomhet som skatter og avgifter til kommunene.
3. Bremsing av naturtap ved vern er et av de viktigste enkelttiltakene vi som nasjon kan bidra med for å redusere det globale klimaavtrykket. Vi har også internasjonalt forpliktet oss til å nå 30%- målet i naturavtalen, en nasjonal forpliktelse som må bæres av flere enn Norske utmarkskommuner.
4. Kommuner som er pålagt vern av store areal, er ofte sammenfallende med kommuner med synkende folketall, negativ utvikling i sysselsetting og alderssammensetning, og med anstrengt økonomi. Behovet for økt økonomisk handlingsrom til motkonjunkturtiltak er stort. Uten slike tiltak kan vern oppleves negativt for våre innbyggere, som båndlegging og bruksbegrensning av areal. Vi mener også at folkets- og kommunenes aksept for videre vern betinger økt handlingsrom for tiltak som kan styrke vår attraktivitet som bostedskommuner. Økt aksept vil styrke Norges muligheter til å innfri målene i naturavtalen.
5. Vi ser også at statlige økonomiske insentiv kan gi økt aksept, vilje og mulighetsrom for andre positive klimatiltak, som eksempelvis i landbruket.. Økonomiske insentiv gir også muligheten til å styrke kommunenes førstelinjetjeneste som ofte er avgjørende for igangsetting av positive tiltak. Styrking av kommuneøkonomien vil også gi større legitimitet og lokal aksept for videre vern av natur.
6. Kommuner med verneområder øker attraktivitet for «sunn turisme». Investering i folkehelse har betydelig samfunnsverdi, men økt attraktivitet gir også større behov for tilrettelegging og kanalisering av ferdsel enn det vi klarer pr i dag. Vi har erfaring med at attraktive verneområder kan gi økte utfordringer med både bruksslitasje på naturverdier og for sårbare beitenæringer.
7. Verneområder kan gi positive ringvirkninger for turisme og besøksnæringer, men gir liten samfunnsøkonomisk gevinst utenom folkehelseperspektivet. Behovet er stort for tilrettelegging for kommersielle næringer som kan gi økt betaling- og investeringsvilje, etablering av nye arbeidsplasser og positiv befolkningsutvikling. Statlig kompensasjon kan både styrke verneverdier og bidra til å snu vernets begrensninger til økt aksept og vekstmuligheter i Norske utmarkskommuner.
8. I tillegg til kompensasjonsordning mener vi også at statlige kompetansearbeidsplasser i forbindelse med naturvern i langt større grad må lokaliseres i tilknytning til verneområdene. Dette vil ha stor betydning både som distriktstiltak, for styrking av lokalkunnskap, gjensidig forståelse og økt aksept.

Med vennlig hilsen i utmarkskommuner i Midt-Norge

Børgefjell Nasjonalpark

- Raymon Fagerli, ordfører Grane
- Sølvi Andersen, ordfører Hattfjelldal

- Elisabeth Vollmo Bjørhusdal, ordfører Namsskogan
- Kennet Tømmermo Reitan, ordfører Røyrvik
- Ellen Schjølberg, leder nasjonalparkstyre

Blåfjella, Skjækerfjella og Lierne nasjonalpark

- Tor Erling Inderdal, ordfører Lierne
- Ann Jeanett Klinkenberg, ordfører Grong
- Gunnar Thorsen, ordfører Steinkjer
- Knut Snorre Sandnes, ordfører Verdal
- Arnt Einar Bardal, ordfører Snåsa/ leder nasjonalparkstyre

Skarvan og Roltdalen og Sylan nasjonalpark

- Jens Arne Kvello, ordfører Tydal
- Eli Arnstad, ordfører Stjørdal
- Gjørn Sandvik, ordfører Meråker
- Ole Morten Balstad, ordfører Selbu/ leder nasjonalparkstyre

Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde

- Jens Arne Kvello, ordfører Tydal
- Isak Busch, ordfører Røros
- Even Østbyhaug, leder verneområdestyre

Femundsmarka og Gutulia nasjonalpark

- Tor Erik Skramstad, ordfører Engerdal
- Isak Busch, ordfører Røros
- Christian Elgaaen, leder nasjonalparkstyre

Trollheimen verneområde

- Elisabeth Hals, ordfører Oppdal
- Hugo Pedersen, ordfører Surnadal
- Mildrid Kattem Aune, ordfører Rindal
- Hanne Nyhus, ordfører Orkland
- Per Arne Lium, ordfører Rennebu
- Ståle Refstie, ordfører Sunndal
- Haakon Nordseth, leder verneområdestyre

Forollhogna nasjonalpark

- Merete Myhre Moen, ordfører Tynset
- Sivert Moen, Midtre Gauldal
- Ivar Midtdal, ordfører Os
- Isak Busch, ordfører Røros
- Per Arne Lium, ordfører Rennebu
- Bjørnar Jordet, ordfører Tolga
- Jan Sivetsgård, ordfører Holtålen
- Tone Hagen – leder nasjonalparkstyre

15. oktober 2025

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Kopi:
Energi- og miljøkomiteen
Innlandsbenken

Behov for styrking av tiltaksmidler og stillingsressurser til forvaltningen av verneområdene i Innlandet og nasjonalt

Som forvaltningsmyndighet for verneområdene i Innlandet, ønsker vi å rette oppmerksomheten mot et økende behov for å styrke arbeidet med å bevare våre nasjonale verneverdier.

Innlandet rommer noen av landets mest verdifulle natur- og kulturlandskap, inkludert en rekke nasjonalparker. Disse områdene er sentrale for å ivareta truede arter, sårbar natur og viktige kulturminner.

Forvaltningen av nasjonale verneområder er et av våre viktigste virkemidler for å oppfylle Norges internasjonale forpliktelser, styrke det biologiske mangfoldet og møte klima- og naturkrisen på en troverdig måte. Derfor må ambisjonene følges opp med tilstrekkelige og forutsigbare ressurser. Vi opplever et økende misforhold mellom verneverdiene vi forvalter og de ressursene som tilføres for å ivareta disse på en faglig forsvarlig og framtidsrettet måte. Ressursmangelen medfører blant annet at:

- Vi havner på etterskudd med tiltak for å møte utfordringer knyttet til økende ferdsel og endrede friluftsvaner. Kanalisering, fysisk tilrettelegging, tett samarbeid med andre aktører og målrettet informasjon er nødvendig for å videreutvikle en aktiv forvaltning som både ivaretar verneverdiene og legger til rette for besøk, verdiskaping og god forståelse og aksept for både nåværende og framtidig vern.
- Kunnskapsbasert forvaltning utfordres av manglende midler til å innhente nødvendig kunnskap om naturverdier, brukernes påvirkning og uønsket utvikling som følge av klimaendringer.
- Kulturbetingede verneområder forfaller på grunn av utilstrekkelige midler til skjøtsel, beiting og rydding.
- Informasjon og kommunikasjon, særlig digital og målrettet publikumsrettet formidling, prioriteres ned, til tross for økt behov.

Det er et stort behov for økte tiltaksmidler og mer forutsigbare rammer for verneområdeforvaltningen. Uten styrket ressursinnsats risikerer vi å miste verdier vi er forpliktet til å bevare – både nasjonalt og gjennom internasjonale avtaler.

Behovet for økte økonomiske midler må også ses i sammenheng med stillingsressurser. Mange av utfordringene krever fysiske tiltak som kanalisering, restaurering og skjøtsel, samt personell til å planlegge og gjennomføre disse og andre nødvendige oppgaver.

Vi ser også at Statens naturoppsyn (SNO) har redusert kapasitet til å bistå med konkrete tiltak, noe som tvinger fram kjøp av eksterne tjenester. Dette reduserer midlene tilgjengelig for andre viktige tiltak. I mange av verneområdene spiller fjellstyrene en viktig rolle, og det vil være fornuftig å styrke kapasiteten og ressursene der. Hos fjelloppsynet finnes det svært mye kompetanse og lokalkunnskap.

Vi stiller oss gjerne til disposisjon for videre dialog om behov, prioriteringer og konsekvenser ved dagens situasjon.

Med vennlig hilsen

For nasjonalparkstyrene i Innlandet

Edel Kveen, styreleder Breheimen nasjonalparkstyre

Bengt Fasteraune, styreleder Dovrefjell nasjonalparkstyre

Christian Elgaaen, styreleder nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia

Turid Backe-Viken, styreleder nasjonalparkstyret for Fulufjellet

Tone Hagen, styreleder nasjonalparkstyret for Forollhogna

Leif Solemsli, styreleder nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen

Anette Musdalslien, styreleder Langsua nasjonalpark

Terese Jemtegård Moen, styreleder nasjonalparkstyret for Reinheimen

Ole Tvete Muriteigen, styreleder Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Vegard Mømb, styreleder Sjølen verneområdestyre

Byrkjje nasjonalpaarhkeståvroe/ Børgefjell nasjonalparkstyre
Postboks 2600
7734 STEINKJER

Trondheim, 08.02.2026

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2026/1795

Saksbehandler:
Hege Langeland

Klargjøring av unntak i verneforskrifter for militær operativ virksomhet

Vedlagt oversendes brev fra Klima- og miljødepartementet 16.01.2026 med klargjøring av unntaket om militær operativ virksomhet i verneforskrifter.

(Dette brevet sendes til statsforvalteren, nasjonalpark- og verneområdestyrer og kommuner med forvaltningsmyndighet for verneområder.)

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Terje Qvam
seksjonsleder

Hege Langeland
seniorrådgiver

Vedlegg

- 1 Klargjøring av unntak i verneforskrifter for militær operative virksomhet
- 2 Orientering til forvaltningsmyndighetene om definisjonen av militær operative virksomhet

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Deres ref

Vår ref
25/4573-

Dato
16. januar 2026

Klargjøring av unntak i verneforskrifter for militær operative virksomhet

Vi viser til vedlagte brev 3. april 2019 der Klima- og miljødepartementet gjør rede for hvilke av Forsvarets aktiviteter som er omfattet av unntaket for «militær operative virksomhet» i verneforskrifter.

I første avsnitt side 3 klargjør departementet (med vår understreking her) at det «*kun er "utrykningsøvelser med militære styrker" som er unntatt fra søknadsplikt. Øvrige øvelser er etter verneforskriftene ikke å anse som "militær operativ virksomhet".*»

Departementet viser til at dette bare er ment som en presisering av hvilke typer *øvelser* i forbindelse med lavtflyging som er omfattet av unntaket for militær operativ virksomhet.

At presiseringen ikke skal forstås videre, fremgår etter vår vurdering klart av siste setning i sitatet, som innledes med nettopp «Øvrige øvelser». Formuleringene er ikke ment å innskrenke andre deler av definisjonen av militær operativ virksomhet som er gjengitt i St. meld. nr. 62 (1991-1992) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*. Denne må anses som fortsatt gjeldende.

Dette betyr blant annet at militær operativ virksomhet omfatter i fredstid all virksomhet som er nødvendig for å planlegge, forberede og gjennomføre overvåkning av land-, sjø- og luftterritoriet.

Vi ber Miljødirektoratet orientere forvaltningsmyndighetene om ovennevnte.

Med hilsen

Øivind Dannevig (e.f.)
avdelingsdirektør

Ernst Inge Espeland
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Vedlegg:

Brev 3. april 2019 til forvaltningsmyndighetene om definisjonen av militær operativ virksomhet

Kopi

Forsvarsdepartementet

Adressater ifølge liste

Deres ref
2015/442-0

Vår ref
18/700-5

Dato
3. april 2019

Spørsmål om definisjon av Forsvarets operative virksomhet

Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet får enkelte henvendelser vedrørende Forsvarets virksomhet i verneområdene. Det gjelder både ferdsel og motorferdsel på bakken og lavtflyging, bl.a. med helikopter. Henvendelsene har synliggjort et behov for å klargjøre hvordan verneforskriftene skal tolkes når det gjelder militær virksomhet, særlig på bakgrunn av at Forsvaret har endret sin definisjon av hvilke aktiviteter som regnes som "militær operativ virksomhet".

Verneforskriftene for det enkelte verneområde er avgjørende for hvilke aktiviteter som er tillatt i verneområdene. Forskriftene og forarbeidene, dvs. foredraget til kongelig resolusjon, er noe ulikt utformet for ulike verneområder når det gjelder Forsvarets aktivitet. Dette skyldes ulike verneformål, ulikt behov for Forsvaret til å benytte de ulike verneområdene, endringer i Forsvarets behov over tid, og at verneområdene er opprettet over en lang tidsperiode hvor det er skjedd en utvikling i utforming av forskriftene og foredraget til kongelig resolusjon. Som en følge av utfordringene Forsvaret står overfor, har også Forsvarets egne definisjoner og begrepsbruk for ulike aktiviteter endret seg, og vil fortsatt kunne komme til å endre seg, over tid. Som følge av dette, kan det oppstå uklarheter om hvordan Forsvarets aktiviteter skal kunne foregå innenfor verneområdene.

I verneområdene vil Forsvarets aktivitet primært kunne innebære ferdsel til fots, motorferdsel og lavtflyging med jagerfly og med helikopter. Hvordan dette skal håndteres innenfor det enkelte verneområde avhenger av hvordan verneforskriften er utformet, om det er en planlagt aktivitet, eller om det er en aktivitet som skjer som følge av akutte behov i gitte situasjoner.

Forsvarets aktivitet skjer i form av operasjoner, øving og trening. Forsvaret legger til grunn at begrepet operativ virksomhet omfatter operasjoner og øving. Det vises til at operativ virksomhet planlegges, ledes og gjennomføres i fred, krise og væpnet konflikt i og utenfor Norge, alene eller i allianse. Trening gjennomføres for å kunne oppnå operativ status, og defineres ikke som del av den operative virksomheten.

Klima- og miljødepartementet og Forsvarsdepartementet har drøftet de ulike problemstillingene. Forsvarsdepartementet presiserer at det ikke har vært deres intensjon å endre Forsvarets aktivitet innenfor verneområdene som følge av endret begrepsbruk eller endrede definisjoner på ulike aktiviteter. Det skal fortsatt være en god balanse mellom forvaltning av verneområdene slik at verneverdiene opprettholdes, og Forsvarets nødvendige aktivitet som i noen tilfelle også vil berøre verneområdene.

I praksis er det særlig verneforskriftenes regulering av motorferdsel på bakken og i luften som har praktisk betydning for Forsvarets virksomhet. Noen forskrifter har også regulering av organisert ferdsel, som vil kunne omfatte forsvarets ferdsel til fots og ulike former for opphold i disse verneområdene. Reguleringene innebærer at de nevnte aktivitetene gjennomgående er søknadspliktige i store verneområder.

Verneforskriftene har som hovedregel et unntak for "militær operativ virksomhet". Dette innebærer at den del av Forsvarets virksomhet som anses som "operativ virksomhet" etter verneforskriftene er unntatt fra søknadsplikt til myndigheten som forvalter verneområdene. Hvordan dette begrepet har blitt tolket i forbindelse med vedtakelse av verneforskrifter, fremgår av ulike dokumenter.

I *St.meld. nr. 62 (1991 -92) Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge* er begrepet definert i pkt. 5.6 militære interesser. Det fremgår av denne at «*militær operativ virksomhet omfatter i fredstid all militær virksomhet som er nødvendig for å planlegge, forberede og gjennomføre:*

- *Overvåkning av land-, sjø- og luftterritoriet*
- *Forsvarsplaner herunder feltbefestninger, anlegg for installasjoner og stridsmidler*
- *Beredskapstiltak herunder utrykningsøvelser med militære styrker*
- *Rene militære operasjoner i spesielle situasjoner herunder søk og redningstjeneste.»*

Det fremgår videre at vanlige øvelser ikke omfattes av unntaket, men det forutsettes at der sivil virksomhet eller trafikk er tillatt, kan tilsvarende militær virksomhet uten videre finne sted.

Dette er lagt til grunn i brev av 07.01.1997 fra Forsvarets overkommando, som anses å ha vært gjeldende retningslinje også ved utarbeidelse av nye verneforskrifter. Det er i dette brevet understreket at programmerte øvelser samt trening som ikke tar i bruk faste stridsanlegg, i denne sammenheng er å regne som vanlige øvelser.

I NOU 2001:15 "Forsvarets områder for lavflyging" er operativ flyging definert som flyging iverksatt som følge av en reell hendelse, i motsetning til trening og øvelser (kap. 5.5.6.1 Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder).

Når det gjelder tolkning av begrepet "Militær operativ virksomhet" i verneforskrifter, og spørsmål om hvilke tiltak som er søknadspliktige, er det fortsatt denne forståelsen som skal legges til grunn. Dette innebærer at det kun er "utrykningsøvelser med militære styrker" som er unntatt fra søknadsplikt. Øvrige øvelser er etter verneforskriftene ikke å anse som "militær operativ virksomhet".

Forsvarets operative hovedkvarters bruk av begrepet operativ virksomhet har imidlertid på grunn av utviklingen i samfunnet, endret seg. Det kan derfor ha oppstått uklarheter om hvilke aktiviteter som er søknadspliktig innenfor verneområder. Klima- og miljødepartementet vil presisere at det som regnes som operativ virksomhet etter verneforskriftene ikke endres som følge av Forsvarets interne endring av dette begrepet. Klima- og miljødepartementet legger til grunn at forvaltningsmyndigheten og Forsvaret oppretter dialog om all planlagt aktivitet som vil kunne berøre verneområder. Forvaltningsmyndighetene skal vurdere om det er behov for å søke tillatelse eller ikke avhengig av hvordan den enkelte verneforskrift er utformet. I noen verneforskrifter er det tatt inn særskilte unntaksbestemmelser knyttet til spesielle behov i bestemte områder.

Aktiviteter i regi av Forsvaret som ikke faller inn under søknadsbestemmelser i forskriftene, vil det kunne søkes dispensasjon for etter naturmangfoldloven § 48. Dersom det er aktuelt å søke dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48, må det i det enkelte tilfelle vurderes om hvilket av vilkårene i bestemmelsen aktiviteten skal vurderes etter. Unntak for vesentlig samfunnsinteresse omfatter tungtveiende hensyn av nasjonal betydning. I andre tilfeller vil Forsvarets virksomhet normalt være å anse som et viktig samfunnshensyn som skal tilleggs vekt i vurderingen av om dispensasjon skal gis, dersom vilkårene i § 48 er oppfylt, og dersom det er nødvendig at aktiviteten eller tiltaket skjer innenfor verneområdet. I nødvendighetsvurderingen må det bla. vurderes mulighet for alternativ lokalisering. Det vises for øvrig til Miljødirektoratets veiledning om skjønnsutøvelse ved dispensasjon pkt 8:

<http://www.miljodirektoratet.no/Documents/publikasjoner/M106/M106.pdf>

Forsvarets lavtflyging med jagerfly er regulert i de verneområdene det er aktuelt. Det vil si at det er gitt helt eller delvis unntak fra forskriftenes forbud mot lavtflyging. Slike reguleringer er mest utbredt for nasjonalparker, og forbyr flyving under 300 meter over bakken. Unntak for lavtflyging med jagerfly varierer mellom områdene ut fra både forsvarets behov og ut fra de konkrete verneverdiene.

Lavtflyging med helikopter er oftest ikke gitt tilsvarende unntak. Dette skyldes primært at det ikke har vært en relevant problemstilling når vernevedtaket er blitt fattet, og at behovet for unntak derfor ikke har blitt vurdert. I enkelte områder kan imidlertid dette ha endret seg over tid. I nyere verneområder som bla. i Raet nasjonalpark og i utvidelsen av de Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark er bestemmelser om dette innarbeidet i verneforskriftene. I nyere skogvernforskrifter er det tatt inn generelt unntak for landing og start med Forsvarets luftfartøy. I verneområder hvor dette ikke er spesifikt omtalt og regulert, forutsettes som omtalt over, at det er en dialog mellom forvaltningsmyndigheten og Forsvaret om planlagt helikopterflyging og hvordan dette mest hensiktsmessig bør behandles gjennom eventuelt søknad om tillatelse/dispensasjon. Ved ikke-forhåndsplanlagt lavtflyging knyttet til f.eks. krisesituasjoner og vanskelige værforhold o.l. vil det være å anse som en nødrettssituasjon

som vil kunne gjennomføres. Flyving som ledd i militær operativ virksomhet i forbindelse med akutte hendelser er gjennomgående unntatt søknadsplikt etter forskriftene.

Klima- og miljødepartementet vil for øvrig vurdere om det er behov for en ytterligere presisering i verneforskriftene knyttet til Forsvarets nødvendige aktivitet, spesielt innenfor nasjonalparkene. Dette vil skje i forbindelse med andre planlagte endringer av nasjonalparkforskriftene.

Dette brevet er utarbeidet i et samarbeid mellom Klima- og miljødepartementet og Forsvarsdepartementet.

Vi ber fylkesmennene distribuere dette brevet videre til de kommunene som har forvaltningsansvaret for mindre verneområder.

Med hilsen

Øivind Dannevig (e.f.)
avdelingsdirektør

Ingunn Iversen
fagdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Adressater: Nasjonalpark- og verneområdestyrer
Fylkesmennene

Kopi: Forsvarsdepartementet
Miljødirektoratet

Statsforvalteren i Trøndelag
Postboks 2600
7734 STEINKJER

Trondheim, 19.02.2026

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/8469

Saksbehandler:
Ingrid Moe Dahl

Oppnevning av representanter til Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/ Børgefjell nasjonalparkstyre

Miljødirektoratet har delegert myndighet etter naturmangfoldloven § 62 andre ledd tredje punktum til å bestemme at et særskilt oppnevnt organ er forvaltningsmyndighet for et område vernet med hjemmel i naturmangfoldloven kapittel V, jf. forskrift av 28. februar 2025 nr. 320 om delegering av myndighet etter naturmangfoldloven og forskrift 28. februar 2025 nr. 321 om delegering av myndighet etter naturmangfoldloven fra Klima- og miljødepartementet til Miljødirektoratet.

Myndigheten omfatter også revidering av nasjonalpark-/verneområdestyrenes vedtekter og forvalternes instruks.

Etter forslag mottatt fra Sametinget i brev av 07.01.2026 vil Miljødirektoratet oppnevne følgende personer til Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/ Børgefjell nasjonalparkstyre for perioden 2026-2029:

Algot Jåma

Personlig vara: Liv Karin Joma

Aslaks Anta Jåma

Personlig vara: Linda Mari Jåma

Laila Joma

Personlig vara: Per Fjellström

Oppnevningen gjelder også for 2030 inntil nye representanter fra Sametinget er oppnevnt. I tillegg kommer tidligere oppnevnte styremedlemmer foreslått fra kommuner og fylkeskommuner med funksjonstid 2023/24-2027.

Forvalter orienterer de valgte representantene om oppnevningen.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Terje Qvam
seksjonsleder

Ingrid Moe Dahl
seniorrådgiver

Kopi til:
SAMEDIGGI / SAMETINGET
Tore Tødås

Ávjovárgeaidnu 50

9730

KARASJOK

Eidsvoll 27.02.2026

Til Børgefjell nasjonalparkstyre

Jeg viser til verneforskriften for Børgefjell nasjonalpark og søker med dette om tillatelse til å gjennomføre en kommersiell, organisert fottur i perioden 01.08.2026 – 04.08.2026.

Opplysninger om tiltakshaver:

Navn/foretak: Norgeskompasset

Organisasjonsnummer: 936 220 940

Kontaktperson: Mats Langstrand

Telefon: 95796739

E-post: mats@friluftsgruppa.com

Beskrivelse av tiltaket:

Det planlegges en guidet tur med mellom 5 og 15 voksne deltakere. Turen vil være en rolig fottur med fokus på naturopplevelse, friluftsliv og formidling av natur- og kulturverdier i området.

Planlagt turløype og område:

Namsvatnet - Storelva – Djupvatnet – Blyvatnet – Jengelvatnet – Tunnurfjellet – Gaukarvatnet – Virmadalen – Namsvatnet

Det vil bli vektlagt sporløs ferdsel og hensyn til naturmiljøet. Gruppen vil følge etablerte stier der dette finnes, og vi vil unngå unødig slitasje på vegetasjon og terreng. Eventuell telting vil skje i tråd med gjeldende regelverk, og det vil ikke bli gjort inngrep i naturen. Alt avfall tas med ut av området.

Vi er kjent med vernebestemmelsene for nasjonalparken og vil rette oss etter de vilkår og føringer som eventuelt settes i en tillatelse.

Som turleder er jeg godt kjent inne i ønsket turområde/turløype inne i nasjonalparken.

Dersom det er behov for ytterligere opplysninger eller presiseringer, oversendes dette gjerne på forespørsel.

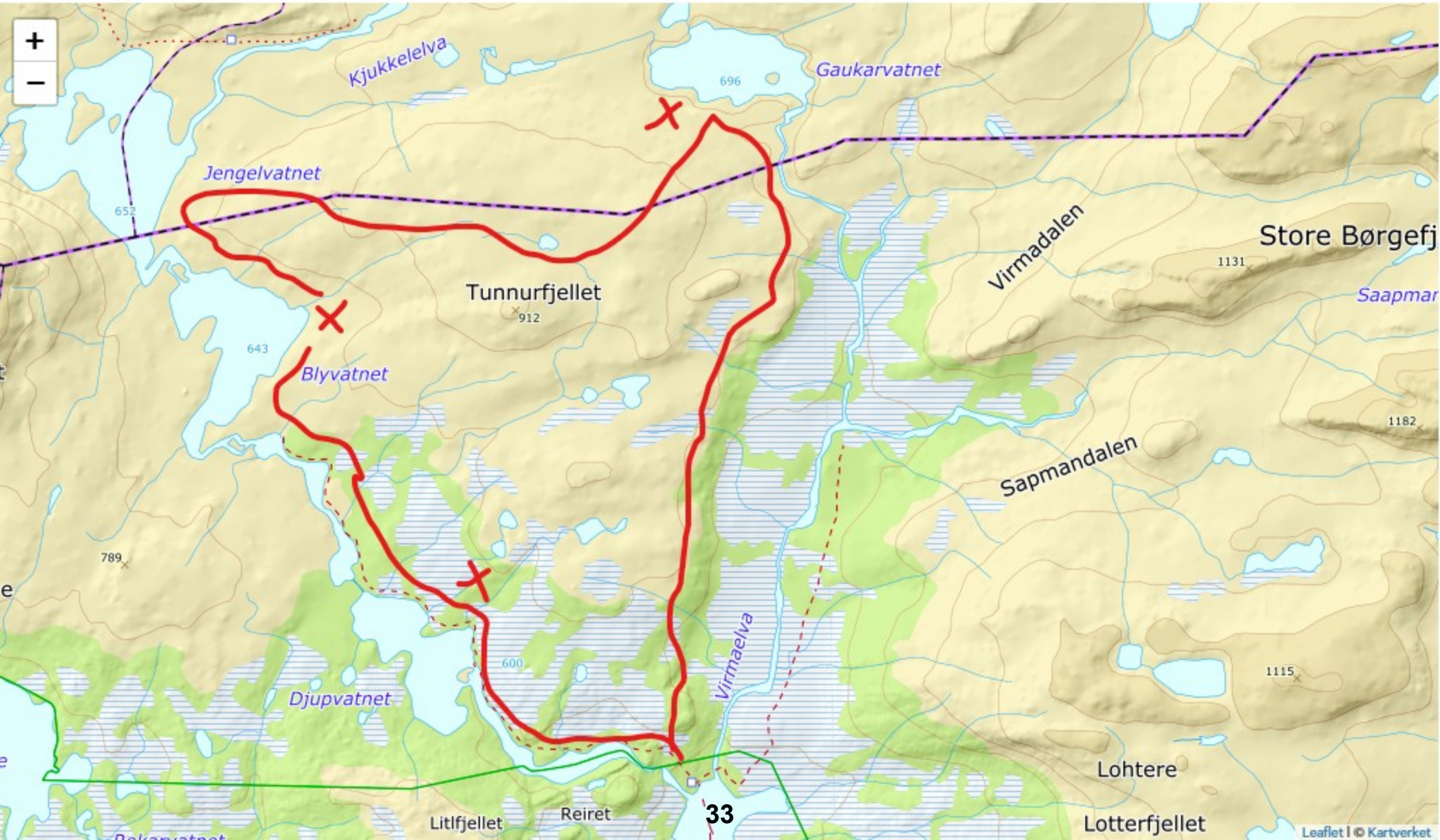
Vi ser frem til deres behandling av søknaden.

Med vennlig hilsen

Mats Langstrand

Turleder

Norgeskompasset

Byrkijø nasjonalparkstyret
Børgefjell nasjonalparkstyret

Postadresse
Postboks 2600
7734 STEINKJER

Besøksadresse
Stadionveien 6
7898 Limingen

Kontakt
Sentralbord: +47 74 16 80 00
Direkte:
sftlpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyret.no/borgefjell>

NORGES KOMPASSET
c/o Linda Hesler Garderveien 156
1900 FETSUND

Saksbehandler Tore Tødås

Vår ref. 2026/3206-2 432.3

Deres ref.

Dato 03.03.2026

Børgefjell nasjonalpark - svar organisert ferdsel i Børgefjell nasjonalpark 01.08.26–04.08.26 - Norgeskompasset

Vi viser til Deres søknad av 27.02.2026 om organisert ferdsel i perioden 01.08.2026–04.08.2026 i Børgefjell nasjonalpark.

Organisert ferdsel reguleres av verneforskriftens bestemmelser, som sier at «*organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jf. forvaltningsplan*».

Dette innebærer at organisert ferdsel følger forvaltningsplanens bestemmelser, hvor det står: «*Organiserte/guidete turer til fots eller på ski i perioden f.o.m. 1. august t.o.m. 28./29. februar trenger ikke tillatelse. Turer i perioden 1. mars t.o.m. 31. juli foregår derimot i hekke- og yngletiden for en rekke sårbare arter. Derfor er det ikke tillatt med organiserte turer i dette tidsrommet*»

I praksis betyr dette at så lenge turen gjennomføres f.o.m. 1. august, er det ikke nødvendig med tillatelse fra forvaltningsmyndigheten, forutsatt at ferdselen ikke skader naturmiljøet.

Med hilsen

Tore Tødås
nasjonalparkforvalter

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrift

Kopi til:

Mats Langstrand

Gamlevegen 82 A

2040

Kløfta